

Svarīgākie darba aizsardzības normatīvie akti

Likumi:

- 1) 2001.gada 28.decembra likums "Valsts darba inspekcijas likums".
- 2) 1995. gada 2. novembra likums "Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām".

Ministru kabineta noteikumi:

- 1) 2001.gada 23.augusta noteikumi Nr.379 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība".
- 2) 2001.gada 27.decembra noteikumi Nr.539 "Noteikumi par darba aizsardzības prasībām, saskaroties ar kancerogēnām vielām darba vietās".
- 3) 2002.gada 19.marta noteikumi Nr.125 "Darba aizsardzības prasības darba vietās".
- 4) 2002.gada 21.maija noteikumi Nr.189 "Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar bioloģiskajām vielām".
- 5) 2002.gada 25.jūnija noteikumi Nr.253 "Darba aizsardzības prasības derīgo izrakteņu izpētē un ieguvē".
- 6) 2002.gada 9.jūlija noteikumi Nr.293 "Nelaimes gadījumu darbā izmeklēšanas un uzskaites kārtība".
- 7) 2002.gada 6.augusta noteikumi Nr.343 "Darba aizsardzības noteikumi, strādājot ar displeju".
- 8) 2002.gada 6.augusta noteikumi Nr.344 "Noteikumi par darba aizsardzības prasībām, pārvietojot smagus".
- 9) 2002.gada 20.augusta noteikumi Nr.372 "Darba aizsardzības prasības, lietojot individuālos aizsardzības līdzekļus".
- 10) 2002.gada 20.augusta noteikumi Nr.373 "Darba aizsardzības prasības darbā ar azbestu".
- 11) 2002.gada 3.septembra noteikumi Nr.399 "Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar ķīmiskajām vielām darba vietās".
- 12) 2002.gada 3.septembra noteikumi Nr.400 "Darba aizsardzības prasības drošības zīmju lietošanā".
- 13) 2002.gada 17.septembra noteikumi Nr.427 "Uzticības personu ievēlēšanas un darbības kārtība".

Tuvākajā laikā tiks izdoti Ministru kabineta noteikumi par darba aizsardzības prasībām, veicot būvdarbus, lietojot darba aprīkojumu un strādājot augstumā, strādājot sprādzienbīstamā vidē, nodarbināto aizsardzībai pret trokšņa radīto risku u.c.

Šis materiāls satur tikai svarīgāko informāciju par "Darba aizsardzības likumu".

Detalizētāku informāciju vai konsultācijas var saņemt:

- Valsts darba inspekcija (Kr. Valdemāra ielā 38, Rīgā, LV-1010; tālr. 7021704) vai tās reģionālajās inspekcijās;
- Valsts darba inspekcijas mājas lapas adrese: www.vdi.lv

Likumdošanu darba aizsardzības jomā var meklēt internetā:

- www.likumi.lv;
- www.mk.gov.lv;
- www.sacima.lv.

Citas noderīgas mājas lapu adreses:

- Labklājības ministrija: www.lm.gov.lv
- Latvijas Darba devēju konfederācija: www.lddk.lv
- Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība: www.lbas.lv
- RSU Darba un vides veselības institūts: www.parks.lv/home/ioeh

Informatīvais materiāls sagatavots Labklājības ministrijas Darba departamentā.

Informatīvais materiāls izplatāms bez maksas.

INFORMATĪVI
SKAIDROJOŠS
MATERIĀLS

DARBA AIZSARDZĪBAS LIKUMS

(Stājas spēkā ar 2002. gada 1. janvāri)

Likuma svarīgāko prasību apkopojums

NOVĒRST, nevis KOMPENSĒT!

Ar 2002. gada 1. janvāri spēkā stājās jaunais "Darba aizsardzības likums" (turpmāk Likums), kurš aizstāj 1993. gadā pieņemto likumu "Par darba aizsardzību".

Likuma mērķis ir garantēt un uzlabot nodarbināto drošību un veselību darbā, ieviešot jaunas prasības darba aizsardzības sistēmas veidošanā un organizēšanā, kā arī nosakot darba devēju, nodarbināto un viņu pārstāvju, kā arī valsts institūciju pienākumus, tiesības un savstarpējās attiecības darba aizsardzībā.

Likumā ir iestrādātas Eiropas Savienības prasības, pieredze un principi, galveno uzsvāru liekot uz darba vides risku savlaicīgu atklāšanu un novēršanu, nevis cīņu ar to radītajām sekām. Riska novēršana un preventīvo pasākumu veikšana uzlabos darba vidi uzņēmumos, un ieguvēji būs gan nodarbinātie, gan darba devēji.

Svarīgākie darba aizsardzības principi

- Darba vide jāizveido tā, lai izvairītos no darba vides riska vai mazinātu nenovēršama darba vides riska ietekmi.
- Jānovērš darba vides riska cēloņi.
- Darbs jāpielāgo indivīdam, īpašu uzmanību pievēršot darba vietas iekārtojumam un aprīkojumam, kā arī darba un ražošanas metodēm, lai atvieglotu vienmuļu darbu un darbu ar iepriekš noteiktu ritmu un mazinātu tā negatīvo ietekmi uz veselību.
- Jāņem vērā tehnikas, higiēnas un medicīnas attīstība.
- Bīstamais jāaizstāj ar drošu vai mazāk bīstamo.
- Jāizveido saskaņota un visaptveroša darba aizsardzības pasākumu sistēma.
- Jānodrošina priekšroka kolektīvajiem nevis individuālajiem darba aizsardzības pasākumiem.
- Jānovērš darba vides riska ietekme uz to nodarbināto drošību un veselību, kuriem saskaņā ar normatīvajiem aktiem noteikta īpaša aizsardzība.
- Jāveic nodarbināto instruktāža un apmācība darba aizsardzības jomā.
- Darba aizsardzības jomā darba devējam jāsadarbjas ar nodarbinātajiem un uzticības personām.

Darba devēja pienākumi

- Jāorganizē un jānodrošina darba aizsardzības sistēmas darbība, kurā ietilpst:
 - darba vides iekšējā uzraudzība un darba vides riska novērtēšana (kārtību nosaka Ministru kabineta 2001. gada 23. augusta noteikumi Nr. 379 "Darba vides iekšējās uzraudzības veikšanas kārtība");
 - darba aizsardzības organizatoriskās struktūras izveidošana — darba aizsardzības speciālista norīkošana vai kompetentas institūcijas, vai kompetenta speciālista piesaistīšana;
 - konsultēšanās ar nodarbinātajiem darba aizsardzības jautājumos.
- Jānodrošina pasākumi, kas nepieciešami pirmās palīdzības sniegšanai, bīstamo iekārtu avārijas seku ierobežošanai vai likvidēšanai, ugunsdzēsībai, nodarbināto un citu personu evakuēšanai, kā arī nodarbināto aizsardzībai nopietnu un tiešu briesmu gadījumā.
- Jānodrošina nelaimes gadījumu darbā izmeklēšana un to uzskaitē.
- Jāveic nodarbināto un uzticības personu instruktāža un apmācība.
- Jānodrošina obligātās veselības pārbaudes nodarbinātajiem.

Darba devēja tiesības

- Veicot darba vides riska novērtēšanu, izmantot uzņēmumam piemērotāko metodi vai standartus.
- Ierosināt noslēgt vienošanos ar nodarbinātajiem attiecībā uz darba aizsardzības pasākumiem.
- Noteikt nodarbinātajiem papildu garantijas un atvieglojumus darba aizsardzības jomā.
- Noteikt nodarbinātajiem, kuri pārkāpuši darba aizsardzības normatīvos aktus, papildu apmācību darba aizsardzībā.

Kam jābūt veiktam uzņēmumā darba aizsardzības jomā?

- Izveidota darba aizsardzības sistēma.
- Nozīmēts darba aizsardzības speciālists/i (apmācīts/licencētais uzņēmumā).
- Veikta darba vides iekšējā uzraudzība un riska novērtēšana.
- Veikta nodarbināto instruktāža vai apmācība par darba aizsardzību.
- Nodrošinātas obligātās veselības pārbaudes.

Nodarbinātā pienākumi

- Rūpēties par savu drošību un lietot kolektīvos un individuālos aizsardzības līdzekļus.
- Darbs jāveic ievērojot normatīvo aktu prasības, kā arī ražotāja instrukcijas, ķīmisko vielu un ķīmisko produktu drošības datu lapas u.c.
- Jāievēro drošības zīmes un jālieto drošības aprīkojums.
- Nekavējoties jāziņo par nelaimes gadījumiem darbā un par darba vides faktoriem, kas apdraud vai var apdraudēt nodarbinātā drošību un veselību.
- Jāpiedalās darba devēja rīkotajās instruktāžās un apmācībās darba aizsardzības jomā.
- Jāsadarbojas ar darba devēju un darba aizsardzības speciālistu.
- Jāapmeklē obligātās veselības pārbaudes saskaņā ar darba devēja rīkojumu.

Nodarbinātā tiesības

- Attiekties no darba veikšanas šādos gadījumos:
 - ja darba veikšana rada nenovēršamu risku nodarbinātā vai citu cilvēku drošībai un veselībai;
 - ja darba vieta un aprīkojums nav apgādāts ar nepieciešamajām drošības ierīcēm;
 - ja darbs saistīts ar darba aprīkojuma lietošanu, kas neatbilst nodarbinātā profesionālajai sagatavotībai vai sniegtajām instrukcijām;
 - ja nav ievēroti Valsts darba inspekcijas lēmumi.
- Ja nodarbinātā drošība un veselība darbā netiek aizsargāta, viņam ir tiesības vērsties Valsts darba inspekcijā ar iesniegumu.
- Saņemt atlīdzību, izbeidzot darbu vai civildienesta attiecības drošības un veselības apdraudējuma dēļ.
- Noteiktā kārtībā ievēlēt nodarbināto uzticības personas, kas pārstāv nodarbināto intereses darba aizsardzībā.
- Saņemt papildu atvieglojumus. Tās attiecas uz tiem nodarbinātajiem, kuriem saskaņā ar normatīvajiem aktiem noteikta īpaša aizsardzība (personām līdz 18 gadu vecumam, grūtniecēm, sievietēm pēcdzemdību periodā, invalīdiem, nodarbinātajiem, kas iekļauti Likuma 7. panta otrajā daļā minētajos sarakstos).